

בני גד ובני ראובן (יהושע פרק כ"ב)

בראשית רבה (וילנא) פרשה לה ד"ה ג את קשתי

רבי יצחק ורבי יוחנן ורבי יודן גיורי הלכו לשמוע תורה מר"ש בן יוחאי, אית דאמרי פרשת נדרים ואית דאמרי פרשת נסכים ונטלו הימנו רשות והמתינו שם עוד יום אחד, אמרו צריכים אנו ליטול ממנו רשות פעם שנית, חד מנהון דרש ואמר להון כבר כתיב (יהושע כב) ויברכם יהושע וישלחם וילכו לאהליהם, מה תלמוד לומר גם כי שלחם יהושע אל אהליהם ויברכם, אלא בשעה שהיו ישראל מכבשים ומחלקים את הארץ היה שבט ראובן וגד עמהם ועשו י"ד שנה, ונטלו רשות מן יהושע ללכת לאהליהם ושהו שם עוד ימים אחרים וחזרו ונטלו ממנו רשות עוד פעם שנייה לכך נאמר וגם כי שלחם וגו', אמר רבי יודן שבט ראובן וגד בני פמליא של יהושע וליוה אותן עד ביתו, הברכה והיתרה גדולה מן הראשונה, וה"ד (שם / יהושע כ"ב) ויאמר להם לאמר בנסכים ביתו, הברכה האחרונה היתה גדולה מן הראשונה, והיא היתה נחלה; קדשי קדשים קלים בכל ערי ישראל. באו לנוב וגבעון הותרו הבמות; ולא היה להן היתר, והיא היתה נחלה; קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים, קדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה.

מסכת זבחים דף קיב עמוד ב

עד שלא הוקם המשכן - היו הבמות מותרות, ועבודה בכורות, ומשהוקם המשכן - נאסרו הבמות, ועבודה בכהנים; קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים, וקדשים קלים בכל מחנה ישראל. באו לגלגל הותרו הבמות; קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים, וקדשים קלים בכל מקום. באו לשילה נאסרו הבמות, ולא היה שם תקרה, אלא בית אבנים בלבד מלמטן והיריעות מלמעלן, והיא היתה מנוחה; קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים, וקדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה. באו לנוב וגבעון הותרו הבמות; קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים, קדשים קלים בכל ערי ישראל. באו לירושלים נאסרו הבמות, ולא היה להן היתר, והיא היתה נחלה; קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים, קדשים קלים ומעשר שני לפנים מן החומה.

משנה מסכת שקלים פרק ג משנה ב

בשלוש קופות של שלש שלש סאין תורמין את הלשכה וכתוב בהן אל"ף בי"ח גימ"ל רבי ישמעאל אומר יונית כתוב בהן אלפ"א בית"א גמל"א אין התורם נכנס לא בכפרגוד חפות ולא במנעל ולא בסנדל ולא בתפילין ולא בקמיע שמא יעני ויאמרו מעון הלשכה העני או שמא יעשיר ויאמרו מתרומת הלשכה העשיר לפי שאדם צריך לצאת ידי הבריות כדרך שצריך לצאת ידי המקום שנאמר (במדבר ל"ב) והייתם נקיים מה' ומישראל ואומר (משלי ג') ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם:

העמק דבר על דברים פרק ג פסוק טז

(טז) ולראובני ולגדי וגו'. אין סדר הספור מכוון. במקרא י"ב החל בנחלת ראובני וגדי והפסיק הענין והחל בנחלת שבט מנשה ואח"כ סיים בנחלת ראובני וגדי ולא דבר ריק הוא. אלא נראה עפ"י שיש להתבונן עוד שהרבה משה רבינו חלקת חצי שבט מנשה הרבה לפי ערך שני שבטים אלו וגם לא התנה עמם מתנאי ב"ג וב"ד:

הן אמת שהלכו בני מכיר מנשה גלעדה וילכדוהו מכ"מ אין זה טעם ליתן להם בשביל זה. כמו שלא נתן לשלוחי ישראל לרגל את יעזר ולכדו בנותיה ומכ"מ לא ניתן להם בנות שיעזר דבשליחות ישראל נעשה ואמאי ניתן הגלעד למכיר וחבל ארגוב ששים עיר ליאיר. וע"כ היה בזה כונה פנימית שנוגע לכלל ישראל שישבו בעה"י. ונראה דבשביל שראה משה רבינו דבעה"י כח התורה מעט כמש"כ לעיל בשם אדר"נ. ע"כ השתדל להשתיל בקרבם גדולי תורה שיאירו מחשכי הארץ באור כח שלהם. וכתוב מני מכיר ירדו מהוקיים. היינו גדולי תורה ראשי ישיבות כמו שמפורש בסנהדרין ד"ה על הא דכתיב לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו. אלו בני בניו של הלל שמלמדים תורה ברבים. וכן היה בכל דור. וכבר פירשו ביבמות דס"ב ב' דמיני מכיר ג"כ היה משבט יהודה היינו זרע יאיר בן מנשה היו מבני יהודה כמבואר בדה"א ב' שהיה בן שגוב בן חצרון בן פרץ. ועי' להלן ל"ג כ"ג והשתדל משה שיתרצו המה לשבת בעה"י. ומשום זה הרבה להם נחלה עד שנתרצו. והכי אי' בירושל' ביכורים פ"א שאין מביאין ביכורים מעה"י משום דכתיב ארץ זבת חו"ד ולא עה"י. תני אשר נתת לי ה' ולא שנטלתי לי לעצמי מאי ביניהון א' ר' אבין חצי שבט מנשה ביניהון מ"ד אשר נתת לי ולא שנטלתי לי מעצמי חצי שבט מנשה לא נטלו מעצמן כו'. פי' שלא נטלו כ"א ע"י בקשת משה ומסתמא עשה ע"פ ה'. וזהו סדר הפ' שהוכיח שמה לישראל שהחל לחלוק נחלת ב"ג וב"ד ולא יכול לגמור עד שדבר עם חצי שבט מנשה וגמר עמם ונתרצו בחלקם. אז ידע משה לגמור חילוק נחלת ב"ג וב"ד. ודבר זה היה ידוע לכל ישראל באותה שעה. ואח"כ סיפר להם הענין כמה השתדל להשתיל בקרבם גדולי תורה. ומוזה ילמדו לדורות להשתדל לדור במקום תורה דוקא כי בזה תלוי חיי ישראל וכדאי' בכתובות דק"א א' כשם שאסור לצאת מא"י לבבל כך אסור לתא מבבל לחו"ל ופרש"י לפי שיש שם ישיבות המרביצות תורה תמיד. ואפי' לענין קבורה אמרו חז"ל שם שטוב להקבר במקום תורה כמו במעלת א"י. כ"ז הראה משה רבינו לדורות מה שעשה בזמנו